

Če je demokracija votla

Parlamentarna komisija za preiskavo o mafiji je predložila svoje poročilo parlamentu in v senatu so ga te dni prebrali, v zvezi z ostro debato o znanih zlorabah in kršitvah zakonov v Agrigentu pri izvajanju urbanistične politike, kar je potem privedlo do znane katastrofe z usadom, tako da je ostalo na tisoče in tisoče ljudi brez strehe. Dokument o mafiji, ki je bil predložen parlamentu, obsega okrog 160 strani in je sestavljen na osnovi dognanj same parlamentarne preiskovalne komisije in podatkov, ki so jih dali na razpolago policijski organi. Ta dokument predstavlja pretresljiv dokaz za to, kako ostanejo tudi najboljši in najnaprednejši, iz najbolj poštene volje sprejeti zakoni brez učinka, če tisti, ki bi jih morali izvajati, nimajo enako poštene volje, da jih izvajajo.

Poročilo parlamentarne komisije za preiskavo o mafiji podrobno in konkretno prikazuje, kako so vsakovrstni zločinski tipi, ki si seveda vsi dajejo pošten in spoštovanje vreden videz, (med njimi so npr. občinski svetovavci vseh, zlasti pa vladnih strank, ker izkoriščevalci in profitatorji seveda rajši silijo v vladne kot pa v opozicijske stranke), zlorabljali zakone in jih nekaznovano ter kar očitno kršili, kot npr. v Agrigentu, ker je demokracija to dopustila. Izkazalo se je, da ostane tudi najmodernejša demokracija votla in brez moči, če ostane samo forma brez prave demokratične vsebine, brez volje s strani ljudstva samega in s strani tistih, ki bi morali zakone uveljavljati, da bi jih tudi zares uveljavili. S sprejemanjem dobrih zakonov ni še nič doseženo, če ostanejo ti na papirju ali če država in družba dopustita, da se razni izkoriščevalci družbe očitno norčujejo iz njih ali jih ignorirajo, če ne še celo izkoriščajo v svoje osebne, zločinske namene. Na isti problem so zadnji čas opozorili v socialistični Jugoslaviji, kjer so prav tako že pred časom sprejeli napredno ustavo in veliko število naprednih in demokratičnih zakonov, pa so se vendarle dogajale na mnogih področjih hude zlorabe, ker ravno pri tistih, ki bi bili morali biti varuhi zakonitosti, to je pri Rankoviću in njegovih pomočnikih na vrhu varnostnega aparata, ni bilo volje, da bi postali napredni zakoni resnični, in so jih s svojimi okrožnicami izpodkopavali in jih votlili.

Demokratična družba lahko napreduje in se razvija ter uresničuje svoje cilje samo na osnovi popolnega spoštovanja prostovoljno sprejetih in dobro premišljenih zakonov, in to ob stalni in zavestni kontroli tudi od spodaj, s strani ljudstva samega. Zakoni niso

(Nadaljevanje na 2. strani)

PRED SOCIALISTIČNO ZDRUŽITVIJO

S »socialistično konstituantno« ali socialističnim ustanovnim občnim zborom, ki bo v nedeljo, 30. t. m., v Rimu, se bo dokončno zaključil dolgoletni proces zblizevanja in združevanja italijanskih socialistov in socialdemokratov v eno samo socialistično stranko. Devetnajst let je poteklo, odkar so Saragat in nekateri njegovi prijatelji izstopili iz tedanje enotne socialistične stranke in ustanovili socialdemokratsko gibanje. Socialistična stranka je bila v tistih letih tesno povezana s komunisti po tako imenovanem paktu o akcijski enotnosti in je zato hote ali nehote sprejemala in zagovarjala komunistične teze tako v notranji kot zunanji politiki. V okviru ljudske fronte so se socialisti in komunisti leta 1948 skupno udeležili prvih povojnih državno-zborskih volitev, kar je izzvalo ostro radikalizacijo celotnega italijanskega političnega življenja. Prva posledica takšnega stanja je bila, da je Kršč. demokracija dobila na volitvah absolutno večino in s tem postala dejanski gospodar države.

Tesna povezava med socialisti in komunisti, njihov skupni politični boj in vsestransko sodelovanje so silili Kršč. demokracijo, ki je po svoji sestavi in po svojem ideološkem izvoru ljudsko politično gibanje, da je iskala zaslombe in opore pri desničarjih, zlasti liberalcih, s čimer je še bolj odbijala od sebe in komaj rojenih demokratičnih državnih in družbenih institucij široke ljudske ter delavske množice. To pa je dejansko močno zaviralo proces konsolidacije najosnovnejših demokratičnih institucij in hkrati oviralo reševanje novih problemov, ki jih je postavljala nagli družbeni in ekonomski razvoj v državi.

PROCES ODDALJEVANJA

Proces postopnega oddaljevanja italijanskih socialistov od komunistov se je začel, po sodbi nekaterih političnih zgodovinarjev, kmalu po porazu na volitvah leta 1948. Nadaljeval se je ob Stalinovi smrti, javno pa je izbruhnil na dan ob dramatičnih in tragičnih madžarskih dogodkih v oktobru 1956. leta. Ob 21. kongresu sovjetske komunistične partije, ko je Hruščov neusmiljeno razgalil in obsodil stalinizem, je bila izbira italijanskih socialistov jasna, vendar je moralo poteči skoraj eno desetletje, da so dozoreli pogoji, ki dovoljujejo, da so italijanski socialisti ponovno združeni v enotni politični stranki.

Ceprav ni mogoče predvidevati kakih takojšnjih večjih sprememb v italijanskem političnem življenju, vendar predstavlja ustanovitev enotne socialistične stranke izredno važen politični dogodek. Sodelovanje socialistov v sredinsko-levi vladi ostane in bo trajalo najbrž še dolgo let, ker si ni mogoče danes predstavljati, da bo nova

stranka v kratkem tako močna, da bi mogla sama prevzeti oblast v državi. Po sodbi političnih opazovalcev pa bi združeni socialisti morali vnesti v vladno koalicijo nekoliko več svežine, več novih idej in s tem krepko pripomoči, da se pospeši izvajanje sredinsko-levega programa. Perspektivno pa nova stranka gotovo predstavlja za italijansko politično življenje resno alternativo sedanji demokristjanski premoči. In njeni voditelji tega seveda ne skrivajo, saj pravijo, da je glavni cilj njihovega političnega boja izgradnja socialistične družbe, kar naj se doseže s podružbenjem proizvodnih sredstev. Socialisti pa hočejo vse to izvesti s privoljenjem in pristankom večine italijanskega ljudstva ter ob strogem spoštovanju demokracije in svobode.

ZDRUŽITEV SOCIALISTOV IN SLOVENC

Na tem mestu bi se lahko tudi vprašali, ali bo socialistična združitev imela kakšen vpliv na življenje naše manjšine in na njeno prizadevanja za rešitev ter ureditev odprtih vprašanj. Po našem mnenju ni pričakovati kakih korenitih sprememb, ker smo globoko prepričani, da je rešitev najosnovnejših slovenskih manjšinskih vprašanj v prvi vrsti odvisna od naše življenjske volje in od naše politične sposobnosti, ne pa od takšne ali drugačne italijanske politične formacije, čeprav nam je svetovnonazorsko blizu.

Na Tržaškem in Goriškem utegne socialistična združitev celo ošibiti in zmanjšati vpliv, ki so ga Slovenci doslej imeli, n. pr. v Italijanski socialistični stranki, ker je ta po številu svojih volivcev šibkejša od It. socialdemokratske stranke, v kateri, kot znano, Slovencev sploh ni bilo.

Ze bližnja bodočnost bo najbrž pokazala, da se v svojih predvidevanjih nismo motili.

—0—

Zasedanje odbora za manjšine

V Rimu se je ta teden začelo redno zasedanje italijansko-jugoslovanskega odbora za zaščito narodnih manjšin, kot ga predvideva londonski sporazum. Iz dnevnega tiska smo zvedeli, da odbor preučuje predvsem izvajanje tistih določil sporazuma, ki zadevajo šolstvo in uporabo jezika manjšin v odnosih z oblastmi. Na dnevnem redu razgovorov pa so gotovo tudi druga manjšinska vprašanja.

Slovenska javnost v Italiji pričakuje, da bo to zasedanje nekoliko bolj uspešno kot dosedanja in da se bodo vsaj nekateri problemi premaknili z mrtve točke.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 30. oktobra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od Nedelje do nedelje na našem valu; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše. »Petnajstletni kapitan«. Napisal Jules Verne, prevod Janeza Gradišnika, za radio dramatisiral Jožko Lukeš; 12. Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.00 S pesmijo naokrog; 15.30 Ivan Pregelj: »Tolminci«; (12) »In začeli so se drug za drugim izgovarjati«, v priredbi Martina Jevnikarja. Igra RO., režira Jože Peterlin; 16.00 Portret sopranistke Anite Mezetove; 17.15 Obisk v diskoteki; 18.00 Koncert v miniaturo; 18.30 Glasba za dobro voljo; 19.15 Nedeljski vestnik; 19.30 Napevi iz vseh dežel; 22.20 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico novembra«.

• PONEDELJEK, 31. oktobra, ob: 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Priljubljene melodije; 17.20 Zabavali vas bodo; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Franz Liszt: Koncert št. 2 v a duru za klavir in orkester; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič: (5) »Ivan Cankar, pesnik in pisatelj«; 19.30 Zaploskajmo; 20.35 Italijanski pentagram; 21.00 Scodobne črtice in novele: Domenico Ceroni Cadoresi: »Krik zemlje«; 21.30 V plesnem ritmu; 22.30 Slovenske skladbe za violino in klavir.

• TOREK, 1. septembra, ob: 8.30 Praznična matinea; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 »Grofova prijateljica«. Napisala Orazia Ewing, dramatisirala Rita Mann, prevedla Jadviga Komac. Igra RO., vodi Lojzka Lombar; 11.20 Simfonične skladbe Heitorja Villa-Lobosa in Serceja Prokofjeva; 12.00 Iz slovenske folklorne: »Pratika«; 13.30 Melodije iz revij in glasbenih komedij; 15.00 Felix Mendelssohn-Bartholdy: Paulus, oratorij op. 36; 16.45 »Zalostna pešema«, drama v treh dejanjih, napisal Zorko Simčič. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.45 Ludwig van Beethoven: Kvartet št. 15 v a molu, op. 132; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1965-66; 18.50 Johann Sebastian Bach: Dvoglasne invencije za klavičembalo; 19.15 Bogomir Magajna: »Večerne preludije«; 19.25 Komorna glasba Wolfganga Amadeusa Mozarta; 20.30 Livio Luzzatto: »Judith«, biblična drama v treh dejanjih; 22.05 Instrumentalne sonate

• SREDA, 2. novembra, ob: 11.45 Johann Sebastian Bach: Kantata št. 80 Ein feste Burg; 12.15 Pomnenk s poslušavkami, pripravila Mara Kalan; 13.30 Vivaldijeve, Lukačičeve in Ravelove skladbe; 17.00 Koncert organistke Edde Illy; 17.20 Modest Mussorgskij: Slike z razstave, za klavir; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Ernest Bloch: Kvintet; 19.05 Folklor: Lelja Rohar: »Vsak dan smrti naproti greš«; 19.30 Igor Stravinsky: Kantata (1952) na besedilo angleških pesmi neznanega avtorja iz 15. in 16. stoletja; 20.35 Simfonični koncert. Vodi Paul Klecky. V odmoru (približno ob 21.15) Iz pesniških gajev: Alojz Gradnik: »Večni studenci«; 22.15 Skladbe za klavičembalo; 22.30 Alojz Mav: Requiem. Moški zbor župne cerkve iz Sv. Križa pri Trstu, vodi Albin Verginella. Organist: Anton Kostnapfel.

• CETRTEK, 3. novembra, ob: 8.30 Zborovske skladbe tržaških avtorjev; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 9.50 Glasbena matinea; 11.00 Antologija simfoničnih del Mihaila Ivanoviča Glinka; 11.35 Album opernih motivov; 12.15 »Razmere in dogodki ob gradnji bazilike Sv. Justa«, napisal Oscar de Incontrera; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Zborovske skladbe Stevana Mograjca na ljudske teme; 16.00 Karakteristični ansambli; 16.35 Tržaški koncertisti. Recital pianistke Fedore Ferluže; 17.00 Plesna čajanka; 18.30 Giulio Vizzini: Musica per Italo Svevo, za orkester; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 19.30 Ploščke, ki so vam všeč; 20.35 »Loretin greh«. Napisal Alberto Boccardi, dramatisirala Nera Fuzzi, prevod Martina Jevnikarja. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.35 Slovenski solisti: Violončelist Vlado Požar, pri klavirju Leon Engelman. Ivan šček: Suita.

• PETEK, 4. novembra, ob: 9.00 V prazničnem tonu; 10.30 Orkester »Pops« iz Bostona; 11.00 Simfonični koncert; 12.15 Viljem Šfilic: »Krst dobrovoljske zastave v Italiji«, spomini slovenskega dobrovoljca v prvi svetovni vojni; 15.00 Zbori in orkestri lahke glasbe; 16.30 Aleksander Borodin: Godalni kvartet št. 2 v c duru; 18.30 Nove plošče

Usoda zakona o zaščiti naše manjšine

Na seji deželne sveta dne 26. t. m., je deželni odbornik Stopper odgovoril na vprašanje, ki mu ga je 23. septembra postavil svetovavec Slovenske skupnosti dr. Škerk glede nekega članka v štirinajstodnevniku »Esploriamo«, ki izhaja v Bresciji. V članku se avtor žaljivo izraža o Slovencih in o kraški planoti nad Trstom, katero je označil za »Ščaverijo«, (Slovence pa seveda za »Ščave«).

Dr. Škerk je hotel v tej zvezi vedeti, kakšna je usoda držav. zakonskega osnutka, ki ga je svoj čas predložil glede kazni za žalitev narodnih in jezikovnih manjšin, katerega je deželni svet odobrila 16. marca letos.

Odbornik Stopper je odgovoril, da je dežela izčrpala svoje pristojnosti glede sprejetja tega zakona in da po predpisih ne more več vplivati na usodo tega zakona v

državnem parlamentu, tudi če tako želi. Pač pa lahko reče, da se je prav pretekli dne zvedelo, da je predsedstvo ministrskega sveta poslalo ta zakonski predlog poslanski zbornici.

Domneva se, da bo ta v kratkem, v okviru komisije, razpravljala o njem, skupno s še nekimi drugim predlogom enake vsebine. Deželni odbor bo v mejah možnega vsekakor sledil nadaljnji usodi tega zakonskega osnutka, ki ga je pred nekaj meseci deželni zbor odobrila s tako veliko večino.

PODRAZITEV BENCINA V JUGOSLAVIJI

S 1. novembrom se bo bencin v Jugoslaviji podražil za 30 dinarjev liter. Tako bo navadni bencin stal 143 dinarjev, super pa 162 dinarjev liter.

Izjava tredi predsednikov

V Novem Delhiju so objavili v ponedeljek indijsko-egiptovsko-jugoslovansko uradno poročilo ob koncu razgovorov med indijsko ministrsko predsednico Indiro Gandhi, egiptovskim predsednikom Nasserjem in jugoslovanskim predsednikom Titom. V poročilu je naglašena med drugim želja, da bi prišlo do sporazuma o splošni popolni razorožitvi pod učinkovito mednarodno kontrolo in do hitre sklenitve pogodbe proti širjenju atomskega orožja. Uradno poročilo hoče tudi vključitev komunistične Kitajske med Združene narode.

ČE JE DEMOKRACIJA VOTLA

(Nadaljevanje s 1. strani)

nekaj, kar zadeva le parlament, državo, policijo in sodišča, ampak zadevajo predvsem vso javnost, vse ljudstvo. Če pride kje do takih zlorab in do takega norčevanja iz zakonov, kot se to dogaja na Siciliji in — kar zadeva urbanizem — v vsej Italiji, je to očiten znak, da nekaj ni v redu in da družba v svoji celoti ni dovolj demokratično zrela in zavedna. Isto pa velja seveda za vse druge države, kjer družba od spoda ne izvaja začetnega nadzorstva nad zakonitostjo vseh organov oblasti in nad izvajanjem zakonov ter ima še čisto pasiven odnos do javnih zadev, ki pa so — in morajo biti — v resnici zadeva vseh in vsakega posameznika.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 30. oktobra, nedelja: Sonja, Alfonz
- 31. oktobra, ponedeljek: Bolfenk, Lucila
- 1. novembra, torek: Vsi sveti
- 2. novembra, sredo: Verne duše
- 3. novembra, četrtek: Just, Silva
- 4. novembra, petek: Karel
- 5. novembra, sobota: Zehar, Emerik

resne glasbe; 19.00 Skladbe davnih dob; 19.15 Dr. Loize Tul: »Nova dela o prvi svetovni vojni«.

• SOBOTA, 5. novembra, ob: 12.15 Tržaške ulice in trgi; 13.30 Harmonija zvokov in glasov; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Voljan; 16.20 Pregled italijanske dramatike. Pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin; 17.20 Skala in ladja; 17.30 Jutrnji solisti. Spremnna beseda Gojmirja Demšarja; 17.50 Razkuštrane pesmi; 18.30 Panorama jazz; 19.15 Družinski obzornik: »Telesna zmogljivost in šolski uspeh«, ureja prof. Ivan Theuerschuh; 19.30 Nastopi zabavnih ansamblov na Radiu Trst; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 »Gostišče Scilla«, radijska drama, napisal Giuseppe Cassieri, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO.

Omenjene tri nevezane države so objavile tudi poziv za takojšnje prenehanje ameriškega bombardiranja Severnega Vietnama in za umik vseh tujih sil iz Vietnama. V izjavi je tudi rečeno, da je za uspeh mirovnihi pogajanj potrebno, da se jih udeležijo tudi predstavniki Vietkonga. Zaključno uradno poročilo so prebrali časnikarjem v navzočnosti vseh treh predsednikov.

Odgovarjajoč na vprašanja časnikarjev je predsednik Nasser pritrdil, da bi se morale umakniti iz Južnega Vietnama tudi severnovietnamske sile, če so tam. Jugoslovanski predsednik Tito pa je izjavil, da je prišlo v Evropi do ugodnega razvoja, posebno po umiku Francije iz Severnoatlantske zveze. Rekel je tudi, da nemško vprašanje ni več tako akutno, kot je bilo pred štirimi leti.

Skoraj istočasno je predsednik Johnson na konferenci v Manili zagotovil, da bodo ameriške sile v šestih mesecih zapustile Vietnam, če tudi Severni Vietnam potegne od tam svoje čete in gverilce ter se začne pogajati.

PRIMAS WYSZYNSKI ZAHTEVA SVOBODO ZA POLJSKO CERKVEV

Poljski primas Wyszynski je ponovno zahteval popolno svobodo za poljski katoliški tisk. Zahteval jo je v govoru, ki ga je imel na slovesnosti ob začetku novega akademskega leta lublinske univerze. To je edina katoliška univerza, ki še obstoja v komunističnem delu Evrope.

Poljski primas je v svojem govoru obžaloval, da poljska vlada noče dovoliti izdaje katoliške enciklopedije in zgodovine poljske Cerkve.

Slovesnosti so se udeležili tudi predstavniki ministrstva za prosveto in državnega urada za verske zadeve. Rektor univerze pa je izjavil, da se zdi, da je vlada pripravljena prispevati za zgraditev nekaterih univerzitetnih poslopij. Dovolila je tudi ponovni vpis nekaterih študentov, ki jim je bil prepovedan nadaljnji študij na univerzi, ker so se letos junija udeležili demonstracij v prid kardinala Wyszynskega.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Za varstvo slovenščine

Slovenski slavisti (ali bolje rečeno slovenisti) so imeli te dni veliko posvetovanje v Mariboru, na katerem so razpravljali o položaju slovenščine v javnem življenju. Hoteli so zlasti ugotoviti, če se je stanje kaj izboljšalo po znanem pismu (okrožnici) Glavnega odbora SZDL Slovenije na vse javne ustanove in organizacije, naj bolj spoštujejo slovenščino in naj ji zagotove

tiste pravice, ki ji v Sloveniji gredo v javnem življenju.

Na posvetovanju so ugotovili, da se stanje v bistvu ni bogve kaj izboljšalo in da je temu kriva v veliki meri brezbriznost slovenske javnosti in to, da je še vedno zapredena v takoimenovano »manjšinsko miselnost«, ki se ne zaveda pravic svobodnega in samostojnega naroda. Kriva pa je tudi šola, v kateri posvečajo premalo pozornosti pouku slovenščine in jo zapostavljajo v prid drugih, »realnih« predmetov. Slovenščino v mnogih primerih učijo ljudje, ki za to sploh niso usposobljeni in je sami ne znajo.

Ljubljansko »Delo« objavlja v nadaljevanju obširno poročilo, ki je bilo o tem prebrano na posvetovanju. V njem je tudi predlog za zakone, ki naj bi jih sprejel slovenski parlament za varstvo slovenščine.

Tudi mi, Slovenci pod Italijo, bi morali sami bolj oskrbeti za pravice slovenščine v javnem življenju in jo bolj spoštovati tudi — med nami samimi.

PRIHODNI DEŽELNI PRORAČUN — NAD 31 MILIJARD

Kot predvideva deželna vlada, bo proračun avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine za leto 1967 presegal 31 milijard lir in bo torej znatno večji od proračunov za leti 1965 in 1966 (proračun za l. 1966 znaša nekaj nad 29 milijard).

Osnutek proračuna so te dni razdelili deželnim odbornikom. V kratkem bo namreč razpravljala o njem deželna vlada, v drugem tednu novembra pa bo predložen v razpravo tudi deželnemu svetu.

NOVI ITALIJANSKI PEDAGOSKI SVETOVAVEC

Za novega pedagoškega svetovalca za šole z italijanskim učnim jezikom na Koprskem in na Bujskem je bil imenovan profesor Fabio Suadi. Nasledil bo profesorja Ferdinanda Salsana, ki je pred nekaj meseci odstopil zaradi drugih obveznosti.

Profesor Suadi je Tržačan. Poučeval je na liceju »Dante«, bil pa je tudi že profesor italijanščine in italijanske literature v Ispri. Trenutno je profesor na evropski šoli v Vareseju.

Pritisk na rasistično vlado v Rodeziji

V Rodeziji so katoliški in protestantski cerkveni dostojanstveniki odločili, da ne bodo cerkveno obhajali 11. novembra, to je prve obletnice enostranske proglavitve rodezijske neodvisnosti. S tem hočejo poudariti, da obsojajo politiko rasnega zapostavljanja, ki jo vodi vlada Jana Smitha.

Angleška vlada je določila 9. november za zadnji rok, ko zapade ultimatum rodezijski vladi z zahtevo, naj sprejme ukrepe, ki bodo zajamčili črnski večini demokratične

pravice. Britanska vlada je tudi poslala rodezijski vladi predloge za tako rešitev, ki so sestavljeni na osnovi priporočil zadnje konference Commonwealtha.

Če Smithova vlada ne bo v tem roku sprejela teh britanskih predlogov, bo Velika Britanija zahtevala od Združenih narodov, naj uvedejo proti Rodeziji splošne in obvezne sankcije.

Kakšne bodo te splošne in obvezne sankcije, še ni znano, verjetno pa ne bodo vojaškega značaja, ker bi bil s tem kršen mir.

14 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

VERA SLOVENCEV V SKANDINAVIJI

V tej stalni, globoki želji po nadaljevanju življenja in v večnem strahu, da ga neugodne razmere ne bi spet ugasnile, ter v zelo redki naseljenosti, ko so bile vasi ali celo posamezne kmetije po ure in ure hodà ali ježe oddaljene druga od druge in je ležala v posameznih dolinah morda le ena sama kmetija (ime Garddal — dolina, v kateri leži (ena) kmetija!), je bilo popolnoma naravno, da je imela rodovitnost in s tem plodenje v vsej naravi izreden pomen. Tako se je razvila med našimi daljnimi predniki vera v boga Koranta, boga plodnosti, ki je dajal vsemu ploditi, rasti in roditi.

Korant je sestavljena iz besed kor in and (beseda and se piše v skandinavskih jezikih s krožcem nad a in se izgovarja nekako vmes med and in ond). Iz korena kor izhaja še danes v slovenščini zelo veliko besed, ki imajo kako zvezo s pojmom plodnosti, rasti in spolnosti: koren, korenina, korenika, hren, korist (nekaj, kar je donašalo sadove), krava, kura, izrazi za spolovila in spolno občevanje, danes degradirani v prostaške izraze, pa tudi izrazi za žito (korn — zrno, ječmen), rog (horn) ter razni gozdni sadeži in užitne rastline kot korocelj, koromač (po mat — jed), koromača in goba koromačnica. Iz korena kor izhaja tudi beseda korito. Kor je pomenilo globoko, koritasto in posebno rodovito dolino ali pobočje z izviro; od-

tod tudi beseda gorica, ki je na vsem slovenskem etničnem ozemlju izredno pogosta — samo na slovenskem Koroškem v Avstriji je okrog 50 krajev, gora itd., ki imajo v imenu besedo Gorica ali podobno, na vsem slovenskem ozemlju pa je takih krajev in ledinskih imen gotovo na stotine, če ne na tisoče, saj pomeni beseda gorica na Štajerskem tudi vinograd. Beseda korito pa tudi še zdaj pomeni rečno strugo ali enostavno samo korito, po katerem teče voda in se napaja živina, npr. na kmečkih dvoriščih. Iste korena je tudi korec, vedrce za zajemanje vode iz korita. Pa tudi razna vodna imena se nanašajo na korito v prvotnem, skandinavskem pomenu besede kot vode, ki tečejo po globokih dolinah.

Beseda and ali ond pa pomeni: duh. Korand ali Korant je torej dobesedno pomenilo Plodni duh, ki daje vsemu ploditi in roditi. Tega duha so Slovenci zelo častili, gotovo bolj kakor vse druge bogove. Najbrž so ga tudi smatrali za najvišjega in prvotnega morda celo za edinega boga in za svojega posebnega zavetnika. Na druge bogove skandinavske mitologije, kot vse kaže, niso posebno veliko dali. Raziskati pa bi bilo še treba, v kakšnem odnosu sta si mitološki imeni Kor in Tor (Thor).

Današnji koranti na Štajerskem so ostanek tistega češčenja boga Koranta. Maske korantov simbolizirajo duha plodnosti, duha

moške plodne moči, boga, od katerega milosti je odvisna vsa plodnost in s tem vse življenje. Tega duha so prikazovali nekdanji Slovenci pri obredih — in tako ga nevede prikazujejo koranti še danes — kot kosmato, biko podobno pošast z rogovi, ki so simbol moči in oploditve. Prikazovali so ga tako, da so si nataknil na glavo, vse do ramen, dolgodelnih kož sešito masko v obliki pošastne glave z rogovi, ki je imela samo odprtine za oči, oblečeni pa so bili v prav tako kosmate ovčje ali morda medvedje kožuhe. Prepasani so bili s širokim usnjenim pasom in morda so imeli že tedaj pritrjene nanj tudi kravje zvonce in kraguljčke, ki so pozvali in ropotali pri vsakem koraku in dajali celotni pojavi še bolj slovesen značaj.

Boga Koranta so gotovo posebno častili proti koncu zime, ko se je začela zima prevažati v pomlad in ko bi se moralo začeti vse v naravi ploditi in brsteti. Praznik boga Koranta je bil praznik češčenja in priprošenj za dobro letino, hkrati pa najbrž tudi praznik veselja in uživanja (koline!), ker je bila končana dolga zima z mrazom, visokim snegom in osamljenostjo in se je začel spet prijetni letni čas, četudi je bilo do prave pomladi še daleč. Seveda je krščanstvo pozneje degradiralo češčenje boga Koranta pri Slovincih v pustno navado, toda popolnoma odpraviti ga ni moglo. Ohranilo se je kot pustna maska in navada vse do danes. Bilo je pregloboko zasidrano v ljudstvu, da bi se bilo dalo iztebiti. Škoda le, da so to staro

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

Sporočilo Slovenske skupnosti

V okviru sporazuma med Slovensko skupnostjo in strankami leve sredine je vlada na posredovanje posl. Belcija na svoji seji dne 18. oktobra 1966 sprejela osnutek odloka predsednika republike, ki spreminja splošni odlok predsednika republike z dne 15. novembra 1963, št. 2063, veljaven za italijanske šole, in ga prilagaja potrebam slovenskih srednjih šol. Spreminjalni odlok vsebuje sledeče:

1. Stolica za italijanščino v vsem tečaju (vsa tri leta) znaša 17 ur tedensko.

Nabrežina:

SMRT UGLEDNEGA DOMACINA

V 72-letu starosti je v torek v Nabrežini po daljši bolezni umrl Ivan Milič. Pokojnik je bil zelo znan ne samo v svoji rodni vasi, temveč tudi v širši okolici, saj je bil dolga desetletja tajnik nabrežinske kmečke in obrtniške posojilnice. Po poklicu je bil kmetovalec in je vodil svojo kmetijo, dokler ga bolezen ni priklenila na posteljo. Bil je skrben gospodar in zgleden družinski oče, ki je vsem trem svojim otrokom omogočil, da so dosegli akademsko izobrazbo. V letih 1952-56 je bil tudi občinski svetovalec.

K večnemu počitku smo ga položili v sredo ob veliki udeležbi znancev in prijateljev. Naj zavedni in zaslužni sin našega Krasa mirno počiva v domači zemlji. Vdovi, otrokom, zlasti ravnateljici enotne srednje šole v Nabrežini prof. Ivani, ter vsem sorodnikom, izrekamo globoko občuteno sožalje.

GLASBENA MATICA TRST

KULTURNI DOM V TRSTU

V petek, 28. oktobra 1966, ob 21. uri

KONCERT ORKESTRA

SLOVENSKE FILHARMONIJE

Dirigent: SAMO HUBAD

Solist: DEJAN BRAVNIČAR (violina)

Spored:

A. SREBOTNJAK: KRASKA SUIA
F. MENDELSSOHN: KONCERT ZA VIOLINO IN ORKESTER v e-molu op. 64
M. MUSORGSKI - RAVEL — SLIKE Z RAZSTAVE

Vstopnine: parter — 1.000 lir, balkon — 600 lir, dijaki — 400 lir. Rezervacije in prodaja vstopnic od srede 26. t. m. dalje v Tržaški knjigarni v ul. sv. Frančiška ter eno uro pred začetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

ZATIRANJE ŽIVINSKIH BOLEZNI

Veterinarski urad v Trstu je izdal odločbo za zatiranje živinske jetike in breccloze. Tako bo v nabrežinski, zgoniški, repentaborski, dolinski, miljski ni tržaški občini pregledana vsa goveja živina, stara nad tri mesece. Belne živali bo treba oddati v zakol v 6 mesecih v primeru prikrite in v 15 dneh v primerih odkrite jetike.

PRIJAVITI VINSKI PRIDELEK

Tudi letos morajo pridelovalci vina prijaviti vinski pridelek trošarinskemu uradu v svoji občini. Za prijavo sta potrebni dve različni tiskovini v treh izvodih.

Prijave je treba oddati občinskemu trošarinskemu uradu najkasneje do 10. decembra tega leta.

2. Dve stolici za literarno skupino, to je slovenščino, zgodovino z državljansko vzgojo in zemljepis znašata 15, oziroma 14 ur tedensko. Ako pa učenci 3. razreda izberejo tudi neobvezni pouk latinščine, se tedenska obveznost na teh dveh stolicah zviša na 19, oziroma 18 ur.

3. Isti odlok predsednika republike, ki ga je odobrila vlada, predvideva za vsako srednjo šolo po enega tajnika. Če se število učencev dvigne na 300, 600 ali 1000, se temu tajniku dodelijo po eden, dva ali trije pomočniki.

4. V smislu istega odloka ima vsaka šola do pet razredov enega glavnega slugo in enega pomočnika. Za vsake nadaljnje štiri razrede se ustanovi še po eno stalno mesto za slugo.

Za ostale predmetne skupine, to je za tuji jezik, znanstvene predmete, risanje in zgodovino umetnosti, tehnične vaje ter glasbo je učna obveznost ista, kakor jo predvideva gori omenjeni odlok št. 2063, kar pomeni, da veljajo za te predmetne skupine isti predpisi kot za italijanske šole.

V teku je razpis natečaja za 100 učiteljskih mest in akcija za skorajšnjo objavo in izvedbo nekaterih drugih ukrepov v korist slovenske šole.

Trst, 23. oktobra 1963.

Tajništvo Slovenske skupnosti

TEČAJ ZA VZHODNA LITURGIČNA VPRAŠANJA TER ZA RUSKI JEZIK IN RUSKO KNJIŽEVNOST

bo v **Vzhodnem domu v Trstu** (ul. delle Doccie 38, tel. 73-32-72) od novembra do konca aprila. Lekcije bodo ob torkih popoldne (1. skupina) in ob petkih zvečer (2. skupina). Vpisnina in prispevek za stroške: 3.000 lir, za dijake polovično.

Prijaviti se je treba do 6. novembra na sedežu ali pri sestrah, ul. delle Doccie 34 (tel. 95-575).

Gospodarski položaj v Trstu

Blagovni promet v tržaškem pristanu je v prvih osmih mesecih letos znašal okrog štiri milijone 174 tisoč ton ali 7,1 odstotka več kot v istem času lani. Železniški promet je dosegel milijon 270 tisoč ton, kar pomeni porast za 19,2 odstotka v primeri z ustrežajočim lanskim obdobjem.

Javna skladišča so imela septembra 125 tisoč ton prometa ali 30 tisoč ton manj kot lanskega septembra. V prvih devetih mesecih je promet dosegel milijon 585 tisoč ton, kar pomeni porast za deset odstotkov v primeri z lani. Porast je zabeležilo zlasti kosovno blago.

Avgusta so v Trstu zabeležili 53 tisoč 397 nočnih italijanskih turistov in 55 tisoč 61 nočnih tujih turistov. Prvo število se je povečalo za 2,3 odstotka v primeri z lanskim avgustom in drugo za 12,3 odstotka.

Potrošnja mesa je v Trstu avgusta znašala 8 tisoč 598 stotov ali 10,2 odstotka manj kot lanskega avgusta.

31. avgusta je bilo zaposlenih 92 tisoč

PROŠNJA STUDIJSKE KNJIŽNICE NA JAVNOST

Narodna in študijska knjižnica v Trstu se je obrnila s prošnjo na tukajšnjo slovensko javnost, naj bi vsi, ki imajo doma še kake stare časopise, knjige, dokumente in drugo, kar jim več ne služi, odstopili te stvari knjižnici. Naj jih ne moti, je rečeno v pozivu, če je papir morda porumenel, ali če je kakorkoli pokvarjen. Dobrodošle so tudi vse stare ali novejšje šolske knjige, ki jih morda kdo še hrani na podstrešju ali v starih omarah. Ta prošnja velja zlasti starejšim učiteljem, ki morda še hranijo take knjige.

Kdor ima kake stare časopise ali drugo, kar bi lahko odstopil, naj javi na naslov Narodne in študijske knjižnice v ulici Gep-pa 9.

Pred kratkim je izdala knjižnica čeden razmnožen seznam svojih knjig iz časa med obema vojnama.

NI DOVOLJ LE OHRANITI SEDANJO RAVEN ZAPOSLOTITVE V DEŽELI

Po sklepih medministrskega odbora za gospodarsko programiranje o bodočnosti ladjedelništva opozarjajo sindikati na pogovorih z vladnimi predstavniki zlasti na vprašanje zaposlitve. Zaposlitev je treba povečati, ker ohranitev na sedanji ravni še ne bi pomenila napredka.

Leta 1960 je bilo v tržaški pokrajini zaposlenih 91 tisoč 473 ljudi in sicer 38.422 v industriji, 6.439 v obrtništvu, 17.052 v trgovini, 2.653 v bankah in zavarovalnicah, 107 v kmetijstvu, 23.382 v javnih službah in podpornih ustanovah ter 3.418 v pomorstvu.

V naslednjih letih do leta »booma« 1963 je število zaposlenih naraslo na 97.767. V industriji je bilo zaposlenih 43.768 oseb, v obrtništvu 6.345, v trgovini 17.943, v bankah in zavarovalnicah 2.905, v kmetijstvu 132, v javnih službah in podpornih ustanovah 23.006 ter v pomorstvu 3.636.

V naslednjih dveh letih in po zadnjih podatkih do konca letošnjega avgusta pa je število zaposlenih ponovno padalo. Tako je bilo konec avgusta v tržaški pokrajini zaposlenih 92.497 oseb, samo tisoč več kot leta 1960.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU KULTURNI DOM

XXII. sezona

1966-1967

OTVORITVENA PREDSTAVA

MAKSIM GORKI

N A D N U

drama v štirih dejanjih

V nedeljo, 30. oktobra ob 16. uri. V četrtek, 3. novembra ob 16. uri. V petek, 4. novembra ob 16. uri. V nedeljo, 6. novembra ob 16.

Prodaja vstopnic od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Rezervacije na tel. 73-42-65.

ABONMAJI ZA SEZONO 1966-67
SO NA RAZPOLAGO V KULTURNEM DOMU VSAK DAN OD 12. DO 14. URE

SARAGATOV OBISK

V soboto je Gorica pričakala obisk državnega predsednika Saragata. Vse stranke so nalepile pozdravne lepake. Ulice, koder se je pomikal sprevod s predsednikom in njegovim spremstvom, so bile okrašene z državnimi zastavami; dosti manj jih je bilo po drugih ulicah. Razpoloženje ljudstva je bilo praznično, a prostovoljno in demokratično, ne kakor v prejšnjih časih, ko je moral vsakdo prisiljeno razveštati zastave in leteti na ulico. Opazilo se je, da so nekateri prav to neprisiljenost izrabili za svojo neprisotnost.

Državni predsednik se je pripeljal, stoji in pozdravlja v odprtem avtu, točno ob napovedani uri na Travnik. Ne moremo reči, da je bil trg poln. Saragat se je po državni himni in obhodu častne čete obrnil k ljudstvu s pozdravno kretnjo. Predsednikova preproščina je v navzočih izzvala val navdušenega ploskanja.

Sledil je uradni sprejem oblasti v vladni palači. Tu so bili navzoči tudi slovenski župani z Goriškega Češčut, Jarc in Klanjšček. Točno opoldne si je predsednik ogledal Tominčevo razstavo na Kornu. Pol ure kasneje je že moral biti po brzem uradnem sporedu na gradu, kjer je bil pripravljen sprejem od strani goriškega mesta.

V polni dvorani deželnih stanov je pozdravil visokega gosta mestni župan Martina z umerjenim in posrečenim nagovorom. Med drugim je rekel: »Danes čuti Gorica bolj kot kdaj prej svojo nalogo na skrajnem koncu Italije, nudi roko sosednim narodom in išče v mirnem in civilnem sožitju svojo funkcijo, ki ji bo dala, po premaganih preteklih in polpreteklih zgodovinskih težavah, nov obraz, ustrezno vlogo v zgodovini Italije in novo pot za njeno bodočnost.«

Po nagovoru je izročil župan predsedniku prvo spominsko svetinjo ob petdesetletnici priključitve.

Beneška Slovenija

Fojda:

MERJASCI DELAJO VELIKO ŠKODO

Župani iz Fojde, Tavorjane in Ahtena so se zbrali pred dobrim tednom v Čampeju na posvet, kako bi rešili kmetijske pridelke pred raznovrstnimi prirodnimi in zverjadskimi nevarnostmi. Ugotovili so, da trpi prebivalstvo tega okraja že 4 leta škodo na pridelkih zaradi toče ali poplav ali kakih drugih vremenskih nesreč. Zadnja leta se je tem nesrečam pridružila še nova zaradi divjih prašičev in druge zverjadi.

Letos so povzročili precej škode v vinogradih tudi ptiči. Po njivah in vrtovih so pa poglavitni škodljivci divji prašiči, ki se pojavljajo v vedno večjih čredah. Po koruznih in krompirjevih nasadih rijejo in uničujejo, da je kar žalostno. Če to zverjadi prepodijo iz enega kraja, se pojavi pa v soseščini.

Župani so ugotovili, da trpi prebivalstvo veliko škodo. Ne zadostuje več samo kak krajevni lovski pogon; potrebna so učinkovitejša sredstva. Predvsem je treba nadaljšati čas za lov vsaj tja do novembra in preklicati lovske rezerve. Vse občine morajo narediti enotne ukrepe za skrčenje števila škodljive divjadi. V tem smislu so župani omenjenih občin sestavili spomenico na videmskega prefekta.

Predsednik Saragat se je zahvalil v daljšem govoru politično domoljubne vsebine. Omenil je, da ni zaradi volitev primeren njegov obisk v Trstu. Poudaril je, da so se ljudje pred petdesetimi leti žrtvovali za osvoboditev teh krajev in so za vedno začrtali tudi mejo na Brennerju. Njih potomci so po nesrečnih dogodkih (fašizem) ustanovili v osvobodilni vojni demokratično republiko, ki daje ljudstvu popolno oblast. Na koncu govora je še podčrtal ustvarjalne in civilne vrednote, ki krepijo državo in sporazumevanje med vsemi državami sveta.

Po uradnem kosilu se je predsednik ob 15. uri odpeljal h kostnici na Oslavje, kjer je položil venec v spomin padlim. S tem so bile končane svečanosti v Gorici. Do minute odmerjeni spored ni dal možnosti, da bi bile posebej sprejete pri državnem predsedniku kake organizacije, ne italijanske in še manj slovenske.

POSVETOVANJE O RAZVOJU NA GORIškEM

V Gorici je bilo pred kratkim zasedanje o gospodarskem programiranju. Pri tem so posvetili pozornost tudi vlogi goriške pokrajine za povezavo med Padsko in Podonavsko kotlino.

Gospodarski strokovnjak dr. Lacava je prikazal postopek, po katerem bodo temeljito preučili dejanski položaj, nakar bodo določili smernice za gospodarski program. Predvsem je treba zajamčiti učinkovitost javnih storitev, ki so osnova za gospodarski in socialni razvoj. Pri tem je treba ohraniti in okrepiti tiste naprave, ki so se pokazale kot dobre ali imajo dobre možnosti. Poudariti je treba predvsem potrebno, da se okrepi vloga pokrajine kot vez med padsko in podonavsko ravnino, kar je tesno povezano z naglim gospodarskim razvojem držav srednje in vzhodne Evrope.

Ekscentričnost goriške pokrajine je treba izkoristiti pozitivno z vzpostavitvijo posredovalnih pobud. V notranjosti pokrajine pa bo treba razviti na posameznih področjih tiste pobude, za katere je goriška najbolj prikladna; gre za industrijska, turistična in kmetijska področja ter za kulturno in prireditveno podjetnost.

ODLIKOVANI DIJAKI

Goriški Rotary-klub je na svojem zadnjem tedenskem sestanku odlikoval 13 dijakov in dijakinji goriških srednjih šol, ki so napravili v poletnem roku maturitetne izpite z najboljšim uspehom.

Podelili so jim zlate spominske medalje. Med odlikovanci je tudi dijak Dušan Križman, ki je obiskoval slovenski licej, in dijakinja Neva Bric, ki je končala študije na slovenskem učiteljskišču v Gorici. Pohvalil ju je tudi šolski skrbnik.

Obema iskreno čestitamo in smo ponosni na naše šole, iz katerih pridejo taki absolventi. Obenem ju postavljamo za vzgled tistim slovenskim staršem in dijakom, ki menijo, da so naše šole manj vredne.

SOLSKI VRTCI

V primeri z lanskim šolskim letom ni dosti sprememb pri številu v vrtce vpisanih otrok. Največ jih je v Števerjanu in

Iz Goriške

sicer 24; sledi Doberdob z 21, v Sovodnjah jih je 20, v Pevmi 19, v Podgori 16, v Rupih 14 in v Standrežu 11. V obeh goriških otroških vrtcih je vpisanih 50 otrok. Skupno število znaša torej 175 slovenskih otrok v vrtcih.

Te številke dokazujejo, da je še precej slovenskih otrok zlasti v mestu, ki obiskujejo druge vrtce ali pa jih starši sploh nikamor ne pošiljajo. Potrebno bi tudi bilo, da pazijo šolske vrtnarice v prvi vrsti na to, da se otroci privadijo, poleg drugega, najprej na materin jezik. Saj so ravno za ta namen ustanovljeni slovenski otroški vrtci.

Števerjan:

GOSPODARSKO IN PROSVETNO ŽIVLJENJE

V soboto 29. t. m., bo odprta od 8.30 do 17.00 razstava kmetijskih strojev vseh vrst, med temi tudi nekaj izumov, potrebnih za strojno obdelavo. Razstavljalo bo okrog 30 podjetij. Obenem z razstavo si bodo mogli naši gospodarji tudi ogledati, kako stroji praktično delujejo. Na sporedu so tudi tekme s traktorji, katerih se smejo udeležiti vsi kmetovavci, tudi ženske, od 18. leta dalje. Zmagovavci bodo prejeli denarne nagrade.

Števerjansko katoliško prosvetno društvo je že začelo vabiti h kulturnim večerom. Prvega so imeli prejšnji teden z Zaletelovim skioptičnim predavanjem o potovanju po Poljski in Češki. Društvena soba na Križišču je bila polna poslušavcev. Videlo se je, kako je potrebna večja društvena dvorana, na katero vsi željno čakajo v novem prosvetnem domu.

Rupa:

SE O CESTI

Zadeva ceste iz Sovodenj mimo Peči v Rupo še ni dokončno prijadrala v gotov pristan. Pokrajinski odbor je sprejel načrte že lani, tudi potrebna vsota naj bi že bila pri rokah. Sovodenski občinski svet je tudi izrazil svoj pristanek.

Medtem so se pa pojavila različna mnenja, katera cesta naj bi prišla najprej v poštev; ali ona v smeri »stradalte« ali druga, ki pride v Rubijah na sovodensko cesto. Pojavila se je pa še nova težava pri cesti Sovodnje-Rupa. Namenjena denarna postavka se je izkazala za prenizko, ker je ob priključku ceste na glavno cesto v Rupih velika gramozna jama. Tam pa je potrebno cesto precej razširiti, a ni prostora prav zaradi jame. Del jame bodo morali zasuti, za kar so pa potrebni novi stroški. Prav zaradi tega ne bo mogoče ceste še tako hitro urediti. Nočemo s tem reči, da nimajo poklicana oblastva in naši zastopniki dovolj dobre volje, a potreba bi bilo načrte že prej dobro preučiti.

VPISOVANJE ZA »MARTINOVANJE«

V nedeljo 13. novembra, bo pripravilo slovensko planinsko društvo v Gorici vsakoletno »martinovanje« v Kobaridu. Začelo se bo ob 16. uri v hotelu »Zvezda« z zabavnim sporedom in z brezplačno večerjo za člane, nečlani pa morajo plačati 600 lir. Vstopnina v dvorano znaša za člane in nečlane 200 lir.

Vpisovanje je pri društveni tajnici Jožici Smetovi v ul. Ascoli 1/1 do ponedeljka 7. novembra.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nobelova nagrada izraelski literaturi

V četrtek so oficijelno naznanili v Stockholmu, da je švedska akademija podelila Nobelovo nagrado za literaturo izraelskemu pisatelju Samuelu Josefu Agnonu in judovski pisateljici Nelly Sachs. Agnon živi že dolga desetletja v Izraelu in piše v hebrejskem jeziku, Nelly Sachs pa je sicer tudi judovskega rodu, a piše v nemščini. Na švedskem živi od leta 1940.

Samuel Josef Halevi Agnon, kot se glasi poino Agnonovo ime, velja za najboljšega izraelskega pripovednika. Poleg novel in romanov pa piše tudi pesmi. Rodil se je leta 1888 v kraju Bukracz v poljski Galiciji. Mladost je preživel v tradicionalnem verskem vzdušju vzhodno-evropskega judovstva, ki je bilo tem doslednejše, ker je bil njegov oče rabin, judovski duhovnik. Mladi Samuel Josef je objavil svoje prve pesmi in povestice, ko je bil star 15 let. Pisal je v judovskem nemškem narečju imenovanem »yiddish«. Že leta 1909 pa se je kot navdušen sionist preselil v Palestino in se naselil v Jafi. Med prvo svetovno vojno je moral ostati v Nemčiji, kjer je ravno študiral, ker je spadala Palestina v okvir nasprotnega tabora. Ta čas je prebil v Hamburgu, kjer je skupaj z judovskim filozofom in pisateljem Martinom Bubrom zbiral dragocene dokumente o judovskih mistikah na evropskem vzhodu, to je sekti takoimenovanih hassidimov. Leta 1924 se je vrnil v Palestino in se naselil v bližini Jeruzalema, kjer še zdaj živi.

Samuel Josef Agnon je zelo izviran in globokoučen pisatelj. Njegova dela preveča miren in prijazen humorizem. Zdjaj piše, kot že omenjeno, v hebrejskem jeziku, kot se govori v novem Izraelu. Dobil je že več mednarodnih priznanj. Leta 1934 je dobil nagrado »Bialik« za roman »Nevestina dota«, pozneje pa nagrado »Usiškin« za roman »Predvčerajšnjim«. Leta 1954 je bil izvoljen za člana Akademije za hebrejski jezik v Jeruzalemu. Hebrejska univerza v Jeruzalemu pa mu je podelila doktorat iz filozofije. Pred kratkim so izšla njegova zbrana dela v osmih zvezkih.

Švedska akademija znanosti in umetnosti mu je podelila Nobelovo nagrado z utemeljitvijo, da »je njegova umetnost izredno značilna zaradi motivov hebrejskega ljudstva.«

Nelly Sachs, ki ima zdaj 75 let, se je rešila pred uničevalnim taboriščem v nacistični Nemčiji na posredovanje Svedov in se nato preselila na švedsko, kjer je tudi dozorela v pisateljico take kvalitete, da si je zaslužila Nobelovo nagrado. Švedska akademija ji je podelila nagrado z utemeljitvijo, da so njena dela globoko lirična in dramatična in da v njih s prepričljivo močjo prikazuje usodo izraelskega naroda.

Švedska akademija je hotela letos s posebnim poudarkom nagraditi judovske pisatelje kot predstavnik starodavnega kulturnega in miroljubnega naroda, ki je bil mnogokrat v svoji zgodovini strašno preganjan, a je vendarle spet našel dovolj moči za nadaljnje življenje in vzpon k vedno višjim moralnim kvaliteta in k vedno večji vitalnosti.

Kljub skrajno neugodnim razmeram si je, četudi razpršen po vsem svetu, ustvaril novo sodobno neodvisno domovino na svoji pravdavi zemlji v Palestini in si moral celo na novo ustvariti svoj narodni in državni jezik in literaturo v njem. Judovska duhovna skupnost pa obsega še druge judovske pisatelje in druge pripadnike judovskega naroda, ki še vedno živijo raztreseni po svetu, kot pisateljica Nelly Sachs. Zato velja priznanje v obliki Nobelove nagrade tudi njej, čeprav ne živi v Izraelu. Tudi ona namreč spada k judovskemu narodu in izraža judovskega duha in judovske etične vrednote.

Lahko se reče, da je svet z različnim odobravanjem sprejel letošnjo odločitev Švedske akademije.

Razni odlični predstavniki svetovne literature, kot na primer v Italiji Carlo Levi in Giacomo De Benedetti, so izrazili svoje zadovoljstvo nad tem, da je dobil Nobelovo nagrado skupaj z Nelly Sachs izraelski pisatelj Samuel Josef Agnon. Giacomo De Benedetti je dejal, da je spoznal med drugim pisateljsko veličino Josefa Agnona po najlepši povesti, kar jo je kdaj bral o judovskih mistikah. Rekel je, da je ta povest najmanj tako lepa, kot so povesti Martina Bubra, ki je tudi pisal knjige o judovskih mistikah v Vzhodni Evropi in je bil Agnonov prijatelj.

Carlo Levi je naglasil, da ga privlačuje v Agnonovih literarnih delih predvsem resnica. Pri tem pa Agnon ne piše samo o stvarnih zadevah, a

tudi ne samih legend, ampak zna izraziti resnico preko obojega. Za Agnonova dela bi lahko uporabili tudi oznako »Poezija in človečnost«.

Nelly Sachs je začela pisati novele, ko je bila stara 15 let. V dvajsetih letih tega stoletja je objavljala novele in pesmi zlasti v nemških dnevnikih »Berliner Tagesblatt« in »Vossische Zeitung«. Njene pesmi so bile prežete z romantičnim lirizmom, ki je zelo ugajal mnogim pisateljem in kritikom. Cenil jih je tudi Stefan Zweig. V razdobju od leta 1933-40 pa je ime Nelly Sachs izginilo iz dnevnikov in knjigarniških izločb v Nemčiji. Kot Judinja namreč ni smela več objavljati. Sele, ko jo je doletela sreča, da se je lahko izselila na posredovanje Svedov na švedsko, je mogla nadaljevati s pisanjem. Glavni motiv njenega pisanja v begunstvu je bila usoda Judov pod Hitlerjevo oblastjo. Posebno pomembni sta bili njeni pesniški zbirki »Stanovanja smrti« in »Nihče ne ve naprej«. V tej zadnji je prikazala Kainovo sovraštvo do Abela, kot simbol sovraštva med rasami.

Tajnik Švedske akademije dr. Österling pa je izjavil, da je Agnonov sloves prebil nagrade jezikovnega značaja, ki so bile v tem primeru posebno težke, ker piše Agnon v hebrejskem jeziku, ki ga v tujini le malokdo pozna. Ta jezik pa obvlada Agnon dovršeno in si je ustvaril v njem izredno živ in močan slog. Njegove povesti preveča isti humor — je pripomnil Österling — ki ga najdemo na primer v romanih o Don Kihotu in Eulenspiegelu.

Agnon sam je izjavil, ko so mu sporočili, da bo dobil nagrado: »Če bi bila novica resnična, bi bil najbrže kaj občutil med jutranjo molitvijo. Vsekakor, če bom res dobil nagrado, bo to v slavo Izraela.« On je prvi izraelski pisatelj, ki je dobil Nobelovo nagrado.

Gostovanje gledališča „Atelje 212“

Te dni je gostovalo v Kulturnem domu v Trstu beograjsko gledališče Atelje 212 s sodobno farso Aleksandra Popovića »Prašičji dir«. Slovensko tržišče občinstvo je gostovanje zanimalo, čeprav bi oreh pričakovali v goste kako gledališče iz Slovenije. Prisostvovalo je predstavi v precej velikem številu. Vendar pa je vladal občutek, da je bilo gostovanje bolj mimogrede, da so se gostje pač ustavili na poti drugam in se v našem mestu zadržali dan dalj. Mnenja smo, da je treba tudi gostovanja bolj pripraviti.

Gostje so igrali tukajšnjim Slovincem, ki v veliki večini ne znajo srbskega jezika, ali pa ga znajo tako malo, da ne morejo slediti hitremu pogovoru in ne doumejo fines, posebno ne tistih fines, ki se jih poslužuje farsa. Zato bi kazalo za tako gostovanje pripraviti vsaj Gledališki list, ki bi uvedel gledavca v večje razumevanje predstave. Sploh ima Gledališki list večjo vlogo, kot jo imajo navadno tržiški gledališki listi, ko so jim glavna skrb oglaševanje, ne pa pojasnitev gledališkega dela, predstavitev pisatelja in osvetlitev življenja in dela gledališča. Sodimo tedaj, da bi mogel dobro pripravljen Gledališki list vendarle bolj predstaviti goste in njihovo delo.

Zdi se, da je zato občinstvo prisluhnilo bolj melodiji srbske govornice in se zagledalo v igro gle-

dalskih umetnikov, kakor pa je moglo dobiti jasno sliko o delu in se poglobiti v njegov smisel.

Skoda je namer, da je šlo mimo gledavca toliko bleščečih misli in živih, duhovitih satiričnih point, ki sta jih predstavljala Todor I in Todor II in še Mileva, ki niha med obema. Konec farse je sicer dovolj zgovoren, ko povedo vsi trije, da je pač na svetu tako, da je tisti, ki je na konju, vedno na vrhu, in tisti, ki ga teptajo, si ne more za nobeno ceno pomagati iz stiske. Vendar je to le zaključek dolgega iskanja.

Ze scena Zuka Džumhurja opozori na farso, ki se bo razpletla, igravci Miodrag Petrovič — Čkalja, Bora Todorovič, Ružica Sokić in Branka Feredino pa jo potem zaigravo z izredno umetniško silo. Njihova igra je enostavna, preprosta, brez vsakega patosa in krčevitih poudarkov, a zato toliko bolj privlačna in toliko bolj naravna in prepričljiva. Vtis o predstavi je v glavnem ostal prav v tej enostavni igri, v naravnem pogovoru ljudi med seboj in v naravnem pogovoru z ljudmi v dvorani. Zato je predstava zapustila prijeten vtis. Če bi bilo gostovanje pripravljeno še v tistem smislu, ki smo ga omenili v začetku, bi gostovanje še bolj pozdravili.

Koreografijo je nastudiral Milan Momčilović, glasbeni del je oskrbel Srdžan Barić, režiral pa je delo Nebojša Komadina.

J. P.

Vida Taufer je umrla

V soboto popoldne so pokopali slovensko pesnico Vido Taufer. Pogreb je bil v Ljubljani na Žalah.

Vida Taufer je bila poleg Lily Novy najboljša slovenska pesnica vseh časov. Njena poezija ni bila samo čustveno, ampak tudi miselno globoka, bila samo čustveno, ampak tudi miselno globoka, in tenko čuteča.

Najboljše razdobje njene ustvarjalnosti je padlo v čas pred drugo svetovno vojno, ko se je pojavila s svojimi pesmimi v najboljših slovenskih revijah, zlasti tistih katoliške smeri. Zadnja desetletja je pisala le še malo, dokler ni končno popolnoma utihnila. Njeno življenje ni bilo lahko in zlasti na stara leta je bila precej osamljena.

RAZSTAVA V NEMŠKEM KULTURNEM INSTITUTU

V Nemškem kulturnem institutu so odprli 20. oktobra zvečer razstavo grafik nemškega kiparja in grafika Martina Mayerja.

Martin Mayer se je rodil leta 1931 v Berlinu. Od leta 1946 do leta 1953 je študiral na Akademiji za upodabljalno umetnost v Münchenu. Prvič je razstavil leta 1952. Od takrat je razstavljal v mnogih nemških mestih, tudi največjih kot so München, Frankfurt, Nürnberg in Düsseldorf. Njegova kiparska dela so razstavljena v muzejih in parkih v Münchenu in v raznih drugih nemških mestih, pa tudi v benediktinski opatiji v Plankstetenu. Letos je dobil Martin Mayer umetniško nagrado Hans Purmann.

Njegova razstava v Nemškem kulturnem institutu bo odprta do 8. novembra.

Umril je španski pisatelj Rafael Sanchez Mazas. Star je bil 70 let. Bil je prijatelj nekdanjega španskega desničarskega politika Prima de Riviera.

V Sofiji je umrl bolgarski pisatelj Dimitri Talev. Star je bil 68 let. Njegovi romani, zlasti »Pre-spanski zvonovi«, so prevedeni v razne jezike.

TRAVEN SVED?

O pravi identiteti ameriškega pisatelja Travena, katerega so nekateri imeli tudi za rojenega Slovenca, so se pojavile nove vesti. Po teh naj bi bilo dognano, da Traven tudi ni noben Nemec, kot so mnogi domnevali, ampak da je švedskega rodu. Njegovo pravo ime je baje Traven Torsvæn. Leta 1950 je dobil mehiško državljanstvo. Do tega izsledka je prišel mehiški časnikar Luis Suarez.

SLOVO OD ANTONICELLIJA

V Verdijem gledališču v Trstu je bil te dni simfonični koncert na čast glasbenika Giuseppa Antonicellija, ki zapuščala vodstvo Verdijevega gledališča. Dirigiral je Antonio Votto. Na sporedu so bile skladbe, ki so jih zložili Vivaldi, Beethoven, Ravel in Verdi. Izvajal jih je orkester Verdijevega gledališča. Občinstvo je izrazilo hvaležno priznanje odhajajočemu glasbeniku, ki je dolga leta vodil tukajšnje operne predstave.

GOSPODARSTVO

Jesenski sadni in zelenjadni trg v srednji Evropi

Glavna zalagateljica srednjeevropskega trga s sadjem in povrtninami je Italija, glavna potrošnica pa je Zahodna Nemčija. Drugi važni trgi so Dunaj, Švedska in Belgija.

Sadje: Kot dobaviteljica prevladuje Italija glede breskev, katerih zadnje so prispelle v Nemčijo ob koncu septembra; prevladuje tudi s hruškami, zlasti s sortami William (vrtolanjke), »carjem Aleksandrom« in »avranško«; z jabolki daleč nadkriljuje vse ostale države dobaviteljice skupaj in dobavlja trenutno največ sorte Gravenstein, Golden Delicius, Kralj David in Jonathan.

Italija je tudi glavna dobaviteljica namiznega grozdja, zlasti sort Italia in raznih Regin. Glede orehov, lešnikov, kostanja in suhih smokev tudi prevladuje Italija, konkurentinji pa sta ji Turčija in Grčija.

Glavna konkurenca glede vsega sadja grozi Italiji zlasti iz Francije, ki svoje sadjarstvo hitro obnavlja ali na novo gradi. Glede jabolk Golden Delicius je Francija že na 1. mestu. Vedno bolj konkurenčne

VAZNOST ŽIVINOREJE V EGS

V 6 državah, ki so članice Evropske gospodarske skupnosti, daje kmetijstvo le manjši del življenskih dohodkov. V deležu, ki ga kmetijstvo doprinese, pa je najvažnejša živinoreja, ki prispeva 56% vseh dohodkov iz kmetijstva. Ta odstotek pa je po posameznih državah — članicah EGS zelo različen.

Najnižji, in sicer komaj 32% kmetijskega dohodka, doprinese živinoreja v Italiji. V ostalih državah je delež živinoreje več kot dvakrat tolik: V Holandiji dosega 66%, v Beneluxu 64%, v Zahodni Nemčiji 70% in v Franciji celo 73%. Ta odstotek nam pove, kako je Francija bogata. Letno pridelava toliko pšenice, da je mora izvoziti nad 50 milijonov stotov; pridelava največ vina in počasi začne konkurirati Italiji glede sadja. To vse skupaj pa tvori komaj 1/4 kmetijskega dohodka.

postajajo tudi balkanske države, posebno Ogrska in Bolgarija, glede namiznega grozdja pa tudi Jugoslavija in Turčija. Izgleda, da je sorta namiznega grozdja Afuz Ali najbolj priljubljena in po kakovosti tepe vse italijanske sorte. Zelo uspešno konkurirajo balkanske države na trgu v Stockholmu.

Povrtnina: Tu je približno isti položaj kot pri sadju. Prevladuje Italija, a pojavlja se konkurenca: glede paradiznikov zlasti iz Bolgarije in Ogrske, glede paprike iz Jugoslavije, Bolgarije in Ogrske, glede česna iz Jugoslavije, glede čebule iz Češko-slovaške.

Prijava letošnjega vina in prejšnjih ostankov

1. Najpozneje do 10. decembra mora biti prijavljen letošnji pridelek in ostanki vina iz prejšnjih let.

2. Javljen mora biti ves letošnji pridelek, čeprav bi bil en del že porabljen ali prodan. To prijavo je potrebno narediti na posebno polo vprašalnico - prijavnico z oznako A).

Na drugo polo vprašalnico - prijavnico z oznako B) je potrebno javiti vse ostanke prejšnjih let po stanju 30. novembra.

3. Pole vprašalnice ali prijavnice dobite na pristojnem užitninskem uradu, kamor spadate, navadno tudi na občini.

4. Na prijavnicih se mora odgovoriti na vsa tiskana vprašanja.

5. Izpopolnjeni prijavnici ali vprašalni poli A in B je treba izročiti pristojnemu užitninskemu uradu.

Kdor vinskega pridelka ne bo prijavil, ne bo mogel vina prodati, ker ne bo dobil spremnega užitninskega lista. Kdor bi pa prijavil manj, bo pa lahko dobil spremne užitninske liste samo za prijavljeno količino.

FABIANIJEV SIN NAPISAL KNJIGO O PRIDELOVANJU KROMPIRJA

Slava pokojnega arhitekta Fabianija sega od Prage in Dunaja in do Ljubljane ter Gorice. Ob njegovi smrti in nedavni razstavi so časopisi mnogo pisali o tem sinu našega Krasa iz Kobdilja. Nikjer pa ni bilo nič pisanega o njegovem sinu dr. Lovrencu, ki je v Italiji od Brennerja do konca škornja gotovo mnogo bolj znan kot njegov genjalni oče, a čisto na drugem polju. Dočim bodo očetova dela ostala dolgo v zgodovini, se sinovi izredni uspehi in dosežki kmalu izgubijo, ker so namenjeni samo za ta svet. Dr. Lovrenc Fabiani je namreč danes v Italiji med najodličnejšimi strokovnjaki, če ne sploh najodličnejši, glede pridelovanja krompirja.

V kratkem bo izšla v italijanščini njegova knjiga »Pridelovanje krompirja«, ki bo v tisočih izvodov razdeljena med kmetovalce. O knjigi bomo poročali.

NIZA SE GOVEJA RODOVITNOST

Strokovnjaki pri preizkuševališču »Spallanzani«, ki organizira v Italiji umetno osemenjevanje krav, so ugotovili, da goveja rodovitnost zelo pada in da je v Italiji že padla na 80%. Ta pojav si razlagajo različno, zlasti s krvnim sorodstvom, ki nastane z umetnim osemenjevanjem.

Danes uporabljajo za umetno osemenjevanje le omejeno število bikov in zato se kri ne obnavlja tako kot prej. Zato predlagajo izvedenci, naj bi večkrat zamenjali bike za rejo.

STIRIKRAT VEČ BRESKEV

Pridelek breskev se je v Italiji v zadnjih 10 letih skoraj početril. Leta 1956 je znašal 3,673.000 stotov, letos pa je presegel 14 milij. stotov. Najbolj je narastel v Emiliji-Romagni in v prov. Veroni. Najbrž smo blizu viška proizvodnje, ker se prodaja ustavlja. Mogoče pa bodo odkrili nove trge.

Zelo verjetno je tudi, da se bo pridelovanje vsaj delno preusmerilo in se bo posvetilo bolj sortam za konzerviranje. Meje konzerviranemu sadju pa še niso postavljene.

TURISTIČNA SEZONA V ITALIJI

Tujski promet v Italiji je letos močno narastel ter pričakujejo, da bo devizni dotok dosegel vsaj tisoč milijard (bilijon) lir. Tako bo posekan lanski rekord, ki je znašal 850 milijard.

Gospodarski petletni program predvideva, da bo do leta 1970 dotok tujcev vsako leto še naraščal, tako da bo tisto leto dosegel 30 milijonov turistov.

CEPLJENJE PROTI SLINAVKI IN FARKLJEVKI

Ministrstvo za javno zdravstvo je določilo, da se letos ponovno cepi vsa goveja živina nad štiri mesece stara proti slinavki in parkljevki, in sicer v času od 1. oktobra do 31. decembra.

Cepjenje bodo izvedli občinski ali poverjeni živinozdravniki, živinorejec bo za cepljenje plačal 200 lir od goveda. Cepjenje je obvezno in živinorejec lahko dobi na zahtevo potrdilo o opravljenem cepljenju.

UGODNA POSOJILA ZA PREUREDITEV ZEMLJIŠC

Za preureditev kmečkih zemljišč (riordinamento fondiario) nudi država ugodna posojila. Neposredni obdelovalci plačajo zanje 2,5 odstotka in kmetje pa 3 odstotka obresti. Tako je določil zakladni minister z odlokom, ki je bil objavljen v uradnem listu številka 232 z dne 17. septembra.

„Pleveli po svetu“

Pod tem naslovom je izšla v Londonu izpod peresa L. J. Kinga 526 strani debela knjiga, ki stane skoraj 10.000 lir (»Weeds of the World«). Knjiga je bogato ilustrirana. In tudi zanimiva je, a seveda jo je treba brati zelo pozorno. Kaj nam pove?

Knjiga je razdeljena na posamezna poglavja in v prvem zvemo, kaj je plevel. To so rastline, ki ne rastejo na pravem mestu, ker rastejo tam, kjer jih ni treba, in ker škodujejo človeku ali živali; kvarijo razgled, rastejo in se razmnožujejo na škodo drugih kulturnih rastlin, itd. Pojm »plevel« je sorazmerno nov in v Kristusovih časih ga še ni bilo. Pač pa so takrat poznali škodljive rastline — ki spadajo med »plevel« — in sveto pismo jih pozna 83, Homer 60, Teofrast 450, Dioskorides pa 500. Stari Rimljani in Grki so poznali sploh samo okoli 1200 rastlin.

V gotovih časih so nekateri pleveli služili tudi za prehrano. V severozahodni

Evropi, zlasti na Holandskem, v Nemčiji in na Danskem so dobili v šoti bivših barij dobro ohranjena človeška trupla, katerim so preiskali želodce. V njih so našli več vrst semen od plevelnih rastlin, zlasti od trpotcev, kislice in različne trave.

Posebno poglavje obravnava razporeditev plevelov po raznih vidikih: kateri so strupeni, kako se razmnožujejo, orisan je boj za nadoblast med škodljivimi in koristnimi, itd. Zelo zanimivo je posebno poglavje o fitosociologiji, ki obravnava življenske odnose med pleveli in kako so po svetu razširjeni.

Zadnje poglavje govori o herbicidih, to je o snoveh, s katerimi pleveli uničujemo. To je predmet posebne vede, ki v tesni zvezi s kemično znanostjo ustvarja specifične herbicide, ki v večji skupini rastlin zamorijo samo na piko vzeti plevel. Dodana je tudi zelo bogata bibliografija, ki omogoča poglobitev v predmet.

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 22 ■■■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■■■ ■■■ Inž.-J. R. ■■■

Ko sva prišla iz kina, je bilo že mračno. Prav kmalu sva zavila v neko sladščičarno. V njej je bilo pet mizic, a samo ena zasejena. Na razpolago so bile najrazličnejše vrste peciva, ki je bilo tako skrbno pripravljeno kot na Dunaju, kjer sem kot študent marsikdaj buljil skozi okno v razstavljene dobrote in se spraševal, ali bom imel kdaj toliko denarja, da bi si lahko teh sladkarij privoščil do sitega. Ravnatelj me je pozval, naj si izberem, kar hočem, in res sem si izbral tri različne koščke. Ravnatelj pa tudi. Sedla sva za mizo, kamor je uslužbenka postavila dva krožnička s pecivom, ravnatelj pa najin zavoj. Kupljeno pecivo pa je zame malovredno, ker se mi vedno zdi, da sploh ni soljeno in da mi zato pušča tako plehka usta. Tako je bilo tudi tisto, a kljub temu sem kmalu počistil krožniček. Škilil pa sem na zavoj. Ker ga ravnatelj ni odvil, ko je pojedel svoje pecivo, sem ga pa jaz. Tanjša klobasa mi je že prej izzvala slino, ker sem računal, da je jetrna. In nisem se varal. Odlomil sem še od »buločke« in jedel res s slastjo. Takoj je izginil plehki okus po pecivu. Ravnatelj me je samo gledal. Zadovoljno so se mu svetlikale oči. »Bogu čast in slava, moj Austrijak končno je klobaso in jajce« si je mislil. Tudi papricirane slanine sem si vzel. Tedaj sem pozval jaz ravnatelja, naj kuša tudi on. Ni se pustil prositi. Pospravila sva vse.

Klobasa in še bolj papricirana slanina pa povzročata žejo. Gledal sem na polico za uslužbenko, da bi našel kaj primerne za svojo žejo. Takrat je priznal tudi Nikola Stepanovič, da je žejen. Jaz bi bil popil kozarec vina, če bi ga imeli. Če pa ga nima-

jo, potem ne ostane drugega kot čaj ali toplo mleko. Nisem pa mogel reči ravnatelju, naj naroči. Pogruntal jo je sam. Rekel je, da pojdiva domov, v »traktir«, in tam bova spila buteljko vina. Plačal je račun: 6 kosov peciva 15 kopejk. Izvlekel je iz žepa take znamke, kot sem jih dobil v Kijevu, in s tistimi plačal. Ima pa kopejka še precej vrednosti, sem pomislil.

Do »traktira« ni bilo daleč. Prednja velika soba je bila precej polna furmanov, v stranski sobi za boljše ljudi, kamor sva spadala seveda midva, pa je bilo precej miz nezasedenih. K eni sva prisledla. Natakali ali »kamerger« — nekam tako ga je ravnatelj klical — je vprašal, ali želiva kavkaško ali krimsko ali domače črno vino? Ko je ravnatelj slišal, da je domače vino iz Akermana (nemško naselje v Besarabiji), je naročil buteljko krimskega in za bičal, da nama ne prinesejo akermanskega vina pod imenom krimskega.

Cakala sva precej dolgo, a končno je »kamerger« le prinesel buteljko, ki je imela na sebi še zrnca peska, češ da je bila pravkar izkopana iz peska. Odprl jo je kar on, oziroma postavil na mizo že odčepljeno in se zahvalil za zamašek, češ da se jih zelo težko dobi. Zamaška sploh nisva videla. Ravnatelj je nalil kozarca, drug drugemu sva nazdravila in pila. Pravzaprav je pil samo ravnatelj, ki je napravil velik požirek — v Idriji bi ga imenovali »kravji požirki« — in se z roko pogladil po prsih. Jaz sem vino najprej dvignil do višine oči in ugotovil, da sploh ni črne barve, marveč umazane temnosive in da je hudo motno. Ko pa sem približal kozarec k ustnicam, mi je zaudaril neprijeten duh, ki

me je spomnil na sodček vina, ki je pri nas doma zavrel in se je ves vinski kamen ali grampa odtrgala od dog in se zdobila v vino. Kljub temu sem hotel poskusiti vino in sem v njem zmočil konček jezika. Tipična grenkoba zavrelce.

»Nicht gut?« je vprašal ravnatelj. »Ni dobro?«

Odgovoril sem »Der Wein ist verdorben« (vino je pokvarjeno). Ravnatelj je tako mugal z glavo in obračal oči, kot da bi bil hotel povedati, da se nič ne razumem na vino.

Na srečo je takrat prišel Ivan Čumak, ki je rekel, da išče »barina«. Prišla je namreč ona »barišnja malakanka«, ki hodi k »feldserjevim*«, in prosila, če bi šla lahko z nami v Todorešti. Rekel sem ji, naj pride jutri ob 1/2 deseti uri.

»A kdo ji je povedal, da sem tu?«

Čumak: »Rekla je, da vas je videla v kinematografu.« Ravnatelj: »Bomo videli jutri.« Čumak je hotel odditi, a jaz sem hitro rekel ravnatelju — seveda nemški — naj mu da moje vino. Čumak ga je s slastjo popil in šel.

Ravnatelj je popil še ostalo vino in plačal »devjanost« kopejk. Plačal je z znamkami in nisem mogel prepoznati, koliko jih je dal. Ali je zopet kakšna taka številka kot »sorok«, ki ni v soglasju z našim štetjem? Vprašal sem ravnatelja, koliko je plačal, in je rekel, da je »dejavnost« toliko kot 90. Hitro sem izračunal: 6 koščkov peciva = 15 kopejk; 90 = 6 x 15 = 36 kosov peciva. Draga je v Rusiji ta zavrelca, sem pomislil. Odšla sva v najino »kvartiru«.

* Barin — baron, splošno gospod; barišnja — gospodična; malakanka — članica pravoslavne sekte »molokanov«, ki se v postnem času odpovedo vse hrane živalskega izvora, razen mleka — moloko; feldšer — padar za živino.

(Dalje)

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

davno ljudsko masko zadnja leta v ptujski okolici nekoliko komercializirali in standardizirali, med drugim s tem, da prilepljajo korantom — po okusu bogvekega — nesorazmerno dolge in kričeve pisane jezike, po vzoru parkljev, medtem ko so bile pristne ljudske Korantove maske dosti bolj resne in dostojanstvene, pa tudi strašnejše.

Zanimivo pa je, da so hodili »Solvendci« tako oblečeni — ni znano, če vsi ali le nekateri, nekaka elita — tudi v boj, delno najbrž iz verovanja, da jim bo bog Korant tako rajši naklonil zmago, delno pa zato, da bi vzbudili v sovražnikih strah in grozo. Poleg tega jih je kožuh delno varoval pred udarci in sunki ter jih pozimi hkrati grel. (Seveda pa je morala biti maska na obrazu odprta, da jim ni ovirala vida.) Da te navade niso imeli samo nekdanji »Solvendci«, ampak tudi drugi Vikingi, dokazuje dejstvo, da Vikinge še danes navadno prikazujejo z rogovi na glavi, kar seveda ni nič drugega kot ostanek nekdanjih »korantov«. Z gotovostjo lahko rečemo, da pri drugih Vikingih tudi ni šlo samo za posnemanje korantovske »bojne uniforme« Solvendcev, ampak da je bila vera v Koranta skupna vsem Skandinavcem in prav tako tudi njeni simboli, vsaj v nekem določenem razdobju, kar dokazujejo

sledovi v skandinavskih jezikih. Vprašanje pa je, če se je pri Skandinavcih ohranilo od te vere kaj več kot samo standardna podoba Vikinga z rogovi in jezikovni koren. Na to bodo lahko odgovorili samo skandinavski etnografi, ko bodo opozorjeni na ta etnografski problem, kar pa je odvisno seveda tudi od slovenskih etnografov. Vsekakor pa bo to lahko zanimivo polje raziskav tudi za marsikaterega slovenskega folklorista.

Da so nekdanji »Solvendci« hodili v boj, oblečeni kot koranti, dokazuje tudi dejstvo, da so koranti še danes oboroženi z ježovkami, to je s palicami, ki imajo na koncu bunko iz ježove kože. Udarcev z ježovko se vse boji in zato hodijo otroci v spoštljivi razdalji za koranti in to ne le iz nagonskega strahu pred grozno pošastjo, ampak tudi iz bojazni, da jih ne bi oplazila z ježovko; pa tudi odrasli gredo korantom rajši s poti. Nedvomno pa je ježovka samo nadomestilo kakega nekdanjega bolj nevarnega orožja, ki ja ali najbrž dolge bojne sekire, ki je bila tradicionalno orožje Vikingov. Tudi močni usnjeni pas je nedvomno spadal nekdanj k bojni opremi. Še danes spada k tradiciji korantov tudi bojvito razpoloženje, ki privede — ali je vsaj v bližnji preteklosti večkrat privedlo — do pretepop med skupinami korantov iz različnih vasi, pri katerih je bil včasih kak korant tudi ubit. Znana je groz-

ljiva slika Franceta Miheliča, ki prikazuje takega ubitega koranta.

Da pa so se bojevali Slovenci našemljeni v korante tudi še potem, ko so se poslovanili, in to gotovo tudi še na današnjem ozemlju, dokazuje beseda korenjak, ki ni mogla pomeniti drugega kot slovenskega Vikinga, bojevitega, močnega moža, oblečenega v koranta, ki se je šel bojevati. Ker nima ta beseda nič nadiha kake folklorne navade ali ironije, ampak pomeni čisto preprosto le človeka, ki je močan, neustrašen in pripravljen, da se odkrito in odločno postavi v bran za svojo ali skupno stvar, je gotovo, da ta domneva drži. Nadaljnja dokaza za to sta besedi korenitost in korenjaštvo.

Seveda sledov verovanja v boga Koranta ne najdemo samo na Štajerskem, ampak tudi drugod po Sloveniji, četudi je marsikje spomin na pravo Korantovo vlogo in podobo že precej obledel. Toda ime je ostalo skoraj isto. Da je bil ta bog nekdanjim »Solvendcem«, tudi še potem, ko so se poslovanili, najbolj pri srcu in da so ga najbolj častili in tudi najbolj ljubili, kot boga življenja, veselja in sonca, dokazuje to, da je ostal v ljudski tradiciji drugod po Slovenskem kot simpatičen mitičen lik Kurent, človekov prijatelj. V literaturi pa ga je spet povzdignil v pravi simbol slovenstva in našega hrepenja po odrešitvi iz narodnih stisk in po svobodi in sreči sam Ivan Cankar.

(Dalje)

Slovenija izboljšuje svoj delež v izvozu

Jugoslovanska zunanja trgovina se je po ugodnih dosežkih v prvem polletju ter po nazadovanju v avgustu, septembra spet izboljšala. V prvih devetih mesecih letos je izvoz znašal deset tisoč 762 milijonov novih dinarjev ali 14,3 odstotka več kot lani, a uvoz 14 tisoč 434 milijonov ali 19,8 odstotka več kot v enakem lanskem obdobju.

Ugodno je dejstvo, da se je izboljšala trgovinska bilanca s konvertibilnim področjem, to je z zahodnimi državami, ki imajo trdne valute. V prvih osmih mesecih se je dvignil izvoz na konvertibilno področje za 27 odstotkov, a na klirinško področje samo za štiri odstotke. Po drugi strani je narasel uvoz iz klirinških držav (predvsem iz Vzhodne Evrope) — s katerimi ima Jugoslavija aktivno bilanco — za 33 odstotkov. S konvertibilnega območja se je uvoz povečal za 13 odstotkov.

NOBELOVE NAGRADE ZA MIR NE BODO PODELILI

Po sklepu norveške narodne zbornice letos ne bodo podelili Nobelove mirovne nagrade. Kot letošnja kandidata sta prišla v poštev tajnik Organizacije združenih narodov U Thant in italijanski sociolog pisatelj Danilo Dolci. Odbor za Nobelove nagrade pa je odločil, da bodo letošnjo mirovno nagrado podelili šele v letu 1967, čeprav je bilo predlaganih letos kar 33 kandidatov.

V zgodovini teh nagrad se je že trikrat pripetilo, da niso bile podeljene, in sicer leta 1948, 1955 in 1956. Zato se pa denarni znesek nagrade vsako leto nekoliko zviša. Letošnji znaša 36 milijonov lir.

Govori se, da bo letošnjo nagrado prejel U Thant prihodnje leto, ko bo že znano, koliko so njegova prizadevanja doprinesla k miru na Vzhodu.

Manjše težave pa so bile, kot znano, pri izbiri kandidatov za literarno Nobelovo nagrado, ki sta jo dobila kar dva.

ŠPORT

MEMORIAL „M. FILEJ“ 1966

Streljanje z zračno puško se je vršilo dne 21. in 22. oktobra v mali dvorani Katoliškega doma v Gorici. Streljali so iz razdalje 10 metrov. Najvišje število možnih točk je bilo 36. V lestvici posameznikov si je priboril največ točk (29) Rustja Bruno iz Podgore. V lestvici moštev (Rustja, Vogrič, Brežigar) tudi Podgora (76). Ekini Livada je le za las ušla zmaga nad Podgoro. V švedski štafeti (400 x 300 x 200 x 103) je dosegla prvo mesto Gorica (Brajnik, Spacapan, B. Tavagnutti in Kodrič — 2'32").

Pokal za leto 1966 v troboju si je priboril Komavli Silvan in je tako zamenjal Susiča, ki je bil zmagovalac v prejšnjih dveh letih. Najboljši tehnični rezultat je postavil Podberšček Edi v metu krogle in je prejel pokal (že drugo leto zaporedoma).

Podberšček je postavil tudi dva nova osebna rekorda: v metu krogle prej (12.94) in v metu kladiva (prej 44.10). Ta atlet je v kategoriji naraščajnikov med najboljšimi v državi, in sicer tretji v metu kladiva, peti v metu diska in deseti v metu krole.

Odboikarski turnir se je začel v ponedeljek 24. t. m. Udeležuje se ga pet moštev. Rezultati prvega dne so: Sovodnje — Alojzjevišče 2:0 (15:6, 16:14); Gorica — Most: Skavti — Gorica 2:1 (15:5, 16:15, 15:12); Sovodnje — Steverjan 2:0 (15:12, 15:5).

NOGOMETNI TURNIR

se bo vršil 1. in 4. novembra na igrišču v Sovodnjah. Moštva smejo imeti največ 9 igralcev;

Slovenija je povečala delež svojega izvoza na konvertibilno območje, in sicer od 64,1 odstotka v prvih osmih mesecih lani na 68,2 odstotka letos. Videti je, kako napreduje spoznanje, da je aktivnejše vključevanje v izvoz tudi eden osnovnih pogojev za hitrejši rast industrijske proizvodnje.

VELIK IZUM SLOVENCA

Ameriška družba Boeing za gradnjo medcelinskih letal bo začela izdelovati letalo vrste »Rotafix«. Tako se imenuje novo letalo, ki je spojitev dosedanje vrste s helikopterjem. Imelo bo nepremična krila in vrteče se lopatice ali rotorje. S pomočjo teh se bo moglo kar navpično dvigniti. Za vzlet in pristajanje ne bo potrebovalo obsežnih letališč, kar je zelo važno za vele mesta, ki morajo imeti letališča daleč iz mestnega središča.

Novi izum, o katerem se pohvalno izražajo severnoameriške znanstvene revije, je delo slovenskega inženirja Adrijana Kisovca. Zaposlen je bil najprej v letalski tovarni Ikarus v Zemunu. Ker se pa v Jugoslaviji ni mogel uveljaviti, se je izselil v Ameriko. Nastavili so ga pri veliki ameriški družbi Boeing za izdelavo letal. Njegovo letalo Rotafix bodo upeljali za civilne in vojaške namene.

BIVŠIM DEPORTIRANECM IN SVOJCEM

Po zakonu, objavljenem v uradnem listu z dne 22. avgusta 1966 je podaljšan za tri mesece — to je do 22. novembra — rok za predložitev dokumentov k prošnjam za odškodnino bivšim deportirancem v nacističnih koncentracijskih taboriščih ter svojcem tamkaj umrlih.

Opozoriti je treba, da ni več časa za predložitev prošenj, marveč le še za izročitev manjkajočih dokumentov in potrdil, katera navaja predsedniški odlok številka 2043 z dne 6. oktobra 1963.

zamenjata se lahko dva igralca. Vsaka tekma bo trajala dvakrat po 30 minut. Zmagovalec bo prejel pokal.

SPORTNE NOVICE

V Nemčiji se je začela nova hokejska sezona na ledu že v začetku oktobra in to s prvenstvenimi tekmovanji prve lige. Seveda na umetnem ledu. Tako bodo nemški hokejski igralci kmalu v najboljši formi. Na letošnjem svetovnem hokejskem prvenstvu na Dunaju se bodo morali Nemci boriti za to, da ostanejo v prvi skupini, skupaj z najboljšimi, v katero so se uvrstili z zmago v drugi skupini na svetovnem prvenstvu zadnje sezone v Zagrebu.

Najpozneje v januarju bo dograjena Ledena dvorana za ledne športe v Münchenu. Sprejela bo lahko 8000 gledalcev. Zaenkrat igrajo hokejske tekme na umetnem ledu Prinzregentstadiona.

Hokejskega svetovnega prvenstva v letošnji sezoni, ki bo marca 1967 na Dunaju, se bo udeležilo rekordno število držav. Doslej se jih je prijavilo 23. Na svetovnem prvenstvu v Ljubljani (skupina A) in v Zagrebu (B) ter na Jesenicah (C) jih je sodelovalo 19. Za letošnje prvenstvo so se prijavile za skupino C Japonska, Bolgarija, Francija, Velika Britanija, Danska, Belgija in Holandija. Tako bo na Dunaju živahno tudi v skupini C.

Ljubljanska »Olimpija« je ponovno postala državni prvak v košarki.

Z Goriškega

Sovodnje:

TATINSKA TOLPA

Ljudje marsikaj ugibajo o drznem vlovu v sovodenjsko župnišče. Vlomilci so odnesli več kot en milijon plena v gotovini in pospravili še štiri mesne »polpete«. Menda jih je pogled na veliko vsoto kar vzlakotil. Sumljive osebe so se sprehajale namreč že nekaj dni prej po Sovodnjah in si ogledovale »bojno polje«. V župnišče so prišli dan pred vlomom dva mladeniča in neka precej nabarvana in kratkokrila mladenka, ki je vlekla cigareto tudi ko jih je župnik vprašal, kaj želijo. Nekam mrmraje je eden od mladeničev gledal v popisano listič pred seboj in pojasnjeval, da so poslani od nekega krožka, ki preučuje papeško encikliko o miru na zemlji in da bi tudi radi vedeli za župnikovo mnenje.

Na župnijska vrata sta potrkali druga za drugo tudi dve ženski, ki da sta hrvaški begunki ter prosita za pomoč. Vse to se je zgodilo pred vlomom. Gotovo so tatovi že točno vedeli, da je spravljen ključ od pisarne na vrhu neke omarice, ter so v sobi točno našli tudi železno škatlo z denarjem. Niso pa opazili še nekaj tisočakov v bližnjem predalu. Vse kaže, da je tatinska tolpa dobro poizvedela in vedela za ključ in blagajno. Menda je to ista družba, ki je kradla po nekaterih furlanskih župniščih, kjer tudi ni preučevala koncilskih vprašanj, marveč prostore in kaj je v njih

S TRŽAŠKEGA

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

P. d. »PRESEREN« — Boljunec

P. d. »S. Skamperle« — Trst

obveščajo, da bo v nedeljo 30. oktobra slovesen prenos pozemeljskih ostankov pokojnega slovenskega skladatelja

FRANA VENTURINIJA

o pokopališča pri Sv. Ani na pokopališču v Boljunec.

Sporod celotne slovesnosti:

ob 15.15 odhod spreveda izpred pokopališča pri Sv. Ani v Boljunec.

ob 15.30 na pokopališču v Boljuncu nagovor, -položitev krste v grobnico in petje nagrobnic.

ob 16. uri odkritje spominske plošče na rojstni hiši na Gorici (trg) v Boljuncu

ob 17.30 v kinodvorani KONCERT pevskih zborov iz Brega.

Sodelujejo zbori:

»PRESEREN« iz Boljunca

»VODNIK« iz Doline

»SLAVEC« iz Ricmanj

»SLOVENEK« iz Boršta

Vstopnina za koncert: 200 lir odrasli, 100 lir otroci. Prodaja vstopnic pol ure pred začetkom.

Cenjeno javnost opozarjamo, da bodo slovesnosti točno ob napovedanem času.

Vabljeni

KOLIKO POTROSIMO ZA PREDSTAVE IN ZABAVE

V Furlaniji - Julijski krajini smo lani izdali za predstave nad 7 milijard in pol lir, od tega več kot polovico v glavnih krajih pokrajin Trstu, Gorici in Vidmu.

Izdatki za kino so znašali skoraj 4 milijarde, za radio-televizijo nad dve milijardi, za razne zabave nekaj nad milijardo, za gledališče samo 284 milijonov in za športne prireditve 268 milijonov.

Na prebivavca pride povprečno nekaj nad 6 tisoč lir.

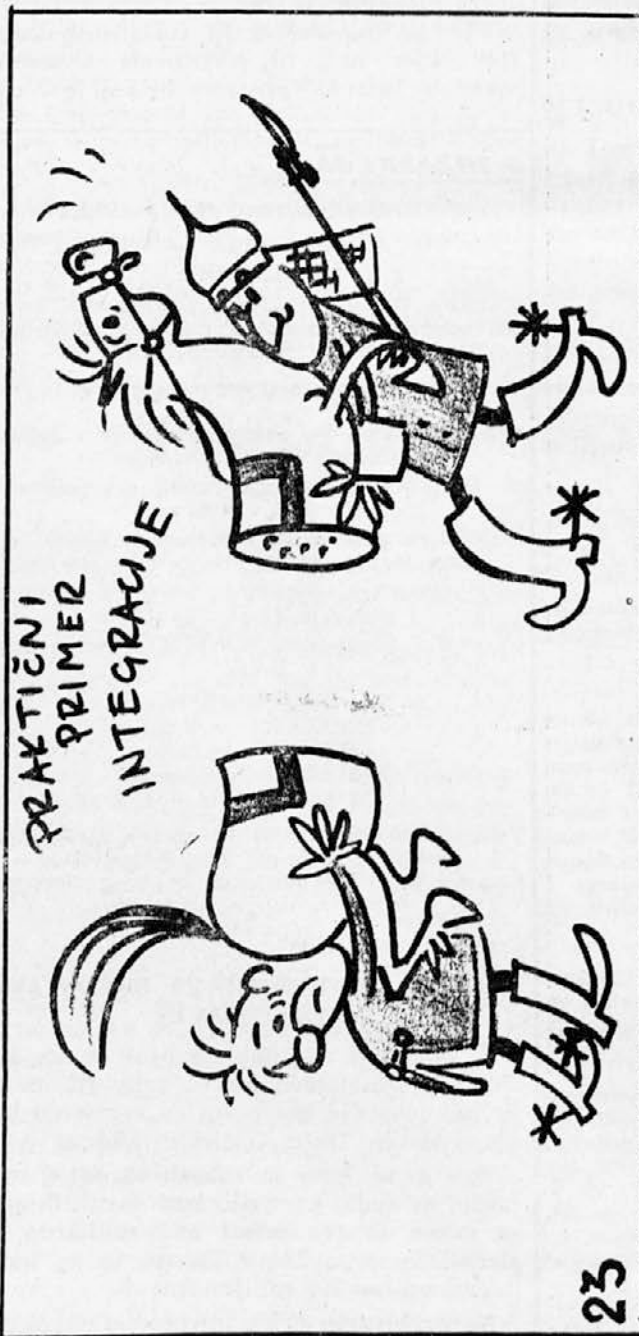

gib navadila in je suvala tudi še potem, ko je bil sovražnik daleč. Da ne bi tepel samega sebe in ljudi, ki so prihajali k meni, sem si moral roko povezati, kot bi bila ranjena. Dragi moji, človek, ki je jezdil takega konja, kot je bil moj litvanec, pa je bil zmožen tudi drugačnih podvigov. Takih, ki so še bolj neverjetni.

Oblegali smo ne vem več katero mesto in našemu vojskovodji je bilo mnogo do tega, da bi vedel, kolikšne so sovražnikove sile in kako so razporejene v trdnjavi. Nihče pa ni imel toliko poguma, da bi se približal Turkom spričo toliko straž in okopov.

23. Podkovski mojster je, ne da bi dolgo ugibal, kaj in kako, sestavil oba dela z mladiko lovorjevega drevesca, ki mu je bilo ravno pri roki. Rana se je lepo zacelila, vendar pa se je zgodilo nekaj, kar se lahko zgodi samo slavnemu konju: mladika je pogrnala veje in tako sem odtlej jezdil v senci lovorja, listja slave.

Po tej bitki, naj mimogrede omenim, sem imel še eno težavo. Tako dolgo, tako silovito in brez prestanka sem bil udrihal s sabljo po sovražniku, da se je roka na ta

23

24. Ponudil sem se v izvidnico. Nemara sem se odločil nekoliko brezglavo in nepremišljeno, ampak ponudil sem se, da bom opravil težko nalogo. Ustopil sem se pred največji top, ki so ga bili prav tedaj nabasali, kot blisk skočil na kroglo in upal, da bom z nje imenitno pregledal trdnjavo. Medtem ko sem letel po zraku, pa me je spreletele neprijetna misel. Hm, sem pomislil, prišel boš v trdnjavo, toda kako boš prišel z nje? In kako se boš znašel v trdnjavi? Ne bo dolgo, ko bodo opazili, da si tujec, in obesili te bodo na najvišje vislice.

Po takih mislih sem se hitro odločil, da nekaj ukrenem. Izkoristil sem srečno priložnost, ko so iz trdnjave izstrelili sovražno topovsko kroglo proti našemu taboru. En, dva, pa sem skočil s svoje krogle na sovražnikovo in se tako vrnil v našo trdnjavo. Kajpada sem med letom opazil važne stvari v sovražnikovi trdnjavi, prečnil njegovo moč in si ogledal njegove položaje. Kot obveščevalec sem se potemtakem odlično izkazal. Z lahkoto pa je skakal tudi moj konj. Niti jarek niti pregraja ga nista mogla zadržati, da si ne bi vzel bližnjice.